

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปัญหาอุทกภัย พื้นที่คลองคูสน จังหวัดสตูล

Applicability of Local Wisdom for Remedy Flood Problems in the Area of
Duson Canal Satun Province

ประหยัด ใจเพชร¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นทั้งสาเหตุและวิธีการในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาอุทกภัย ตามการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่คลองคูสน จังหวัดสตูล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชน ข้าราชการ และผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ตามหลักการของ SWOT Analysis

ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วม ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชาชนในพื้นที่ทำให้มีการบุกรุกป่าต้นน้ำ ขาดการดูแลรักษาทางระบายน้ำ เป็นต้น สำหรับปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาอุทกภัย ได้แก่ การสร้างที่อยู่อาศัยทรงใต้ถุนสูง การปลูกพืชที่มีรากแก้ว การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ประสบภัยน้ำท่วม การฝึกอบรม จิตอาสา เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีประชาชนในท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ สำหรับกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น เห็นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญและสามารถนำกลับมาใช้ โดยการประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบการจัดการอุทกภัยในยุคปัจจุบันได้ ผลการศึกษานี้ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปกำหนดแนวทางหรือนโยบายโดยการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเลือกใช้หรือผสมผสานกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่จะช่วยให้การดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาน้ำท่วมมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น อุทกภัย คลองคูสน

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

Abstract

This study aimed to collect local wisdom that was both the causes and methods to protect or solve the flood problem perceived by local people in Duson Canal Area, Satun Province. A sample of 25 participants was composed of local people, local government officers and administrators of the local government officers. Data were collected by using in-depth interview and SWOT Analysis.

The findings indicated that there of flood problems such as increasing a number of people in this area, destroying watershed forest, don't take care of flood way, etc. Moreover, the participants perceived that the local wisdom was used to prevent or solve the flood were composed such as creating a house with high basement, planting with taproots, learning from the real experience of people who faced with flooding, training the volunteer, etc. As for seen, in the study area, some people could share their folk wisdom to others. The administrators of the local governments thought that the folk wisdom was significant and to be apply to manage the flood in this era. The results of this study provide information for the administrators of the local governments to apply or integrate the folk wisdom and new technology into local policy in order to protect or solve the flood effectively.

Keywords: local wisdom, flood, the Canal Duson

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบภัยพิบัติทางด้านต่างๆ ทั่วประเทศ ความรุนแรงของภัยพิบัติ ส่งผลกระทบต่อคนไม่น้อย จากภูมิประเทศที่ตั้ง และปัจจัยประกอบของแต่ละพื้นที่ ช่วงปลายปีพ.ศ.2554 หลายจังหวัดในพื้นที่ภาคกลาง ได้ประสบภัยพิบัติ มหาอุทกภัย สร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อ กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณฟื้นฟูจำนวนมหาศาล จากผลงาน “การบริหารจัดการอุทกภัยในอนาคต” (เสวีศุภราทิตย์, 2554) เช่นเดียวกับจังหวัดสตูล เกิดภัยพิบัติอุทกภัยในทุกพื้นที่อำเภอ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ได้ระดมงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างเร่งด่วน และขาดการวางแผนหรือศึกษาความเหมาะสมตามภูมิประเทศในวงกว้าง ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แต่ยังทำให้เกิดผลกระทบแบบวงจรลูกโซ่ กับการเกิดหรือเพิ่มความรุนแรง ความถี่ของภัยพิบัติมาก

ยิ่งขึ้น บางโครงการอาจแก้ปัญหาได้ในระยะแรก หรือแก้ได้บางส่วน บางพื้นที่ แต่ไปเกิดปัญหา หรือเพิ่มระดับอีกพื้นที่หนึ่ง

จังหวัดสตูลได้เกิดอุทกภัยในพื้นที่คลองคูสน (Duson canal) ที่สร้างความเดือดร้อนและเสียหายกับภาคการเกษตรของประชาชน การประกอบธุรกิจ และหน่วยงานราชการ เขตพื้นที่ คลองคูสน จากต้นน้ำถึงปลายน้ำมีความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร มีพื้นที่ต้นน้ำในเขตอำเภอควนกาหลง ลักษณะทางกายภาพของคลองคูสน ต้นน้ำมีพื้นที่รับน้ำฝนประมาณ 800 ตารางกิโลเมตร มีภูมิอากาศที่มีระยะเวลาฤดูฝนยาวนานถึง 8 เดือน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีสูง ดังนั้นลำคลองคูสน จึงมีปริมาณน้ำไหลผ่านตลอดปี ปริมาณน้ำในคลองมากน้อยมีปริมาณน้ำฝนเป็นปัจจัยหลัก และมีประชากรอาศัยหนาแน่นน้อย ช่วงกลางน้ำเขตอำเภอควนโดนและอำเภอเมืองตอนบน 3 ตำบล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับเนิน (ควน) เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสวนยางและมีประชากรอาศัยหนาแน่น และปลายน้ำ ที่ไหลจากคลองลงสู่ทะเล ที่ตำบลตำมะลัง สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มทำการเกษตรนาข้าว ช่วงปลายเป็นสภาพป่าชายเลนมีการอาชีพเลี้ยงกุ้ง เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการของจังหวัด และมีประชากรอาศัยหนาแน่นมากที่สุด ลำคลองสายนี้ทั้ง 3 ช่วงมีชื่อเรียกต่างกันตามพื้นที่ไหลผ่าน แต่คนสตูลจะเข้าใจตรงกันว่าเป็นลำคลองสายเดียวกัน

ขอบเขตการศึกษาจะดำเนินการ สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคล 3 กลุ่มในพื้นที่ทำการศึกษารวม 25 คน โดยมุ่งสัมภาษณ์เชิงลึกใน ในพื้นที่ 3 อำเภอ มีเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม 9 แห่ง และคาดว่าผลการศึกษาจะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกัน การแก้ไข และการบรรเทาปัญหาอุทกภัย

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อการรวบรวม องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบุคคลในพื้นที่เพื่อการเผยแพร่ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประชาชนนำมาใช้ประโยชน์กับปัญหาอุทกภัย
2. เพื่อการนำองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการจัดการอุทกภัย ในยุคปัจจุบัน
3. เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่ตั้งในพื้นที่ มีการกำหนดแนวทางนโยบายและการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการป้องกัน บรรเทาและแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็นมีพื้นฐานจากวิถีชีวิต ภูมิปัญญาดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้น การรอดพ้นจากภัยและวิกฤต การศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากมี ความเชื่อมโยง กับการศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กับปัญหาอุทกภัย พื้นที่คลอง ดูน จังหวัดสตูล ใน 3 หลักของแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง รู้จักความพอดี ด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่

2. ความมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจด้วยเหตุและผลด้วยหลักการประเมินเกี่ยวกับ ระดับ ของความพอเพียงโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวตามหลักการให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง กับอุทกภัย ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เศรษฐกิจพอเพียงไม่มีในตำราเศรษฐกิจ เป็นแนวปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ได้คิดและพระราชทานให้กับพสกนิกรชาวไทยและประชาชนทั่วโลกที่สนใจในการ ดำเนินชีวิตอย่างพอเหมาะ สมเหตุผลตามกาลเทศะ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2535) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่คลองดูนสู่แนวปฏิบัติใน การกำหนดนโยบายแก้ปัญหามหาภัย ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ในทุกระดับ และการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน ตามแนวทางการแก้ปัญหา หรือการอยู่กับปัญหา อุทกภัยของประชาชนในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้การสัมภาษณ์หลังการ Focus group กลุ่มบุคคลและการศึกษานี้ใช้ 2 คำถามในการสัมภาษณ์ คือ

- 1.องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่รับรู้ การก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่คลองดูน
- 2.การนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่คลองดูน

การสัมภาษณ์ได้ร่วมทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ตามหลักการของ SWOT Analysis กับผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย การศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทำการศึกษารวม 25 คน ในระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ ระหว่าง เดือน เมษายน 2556 – กุมภาพันธ์ 2557 ดังนี้

1. กลุ่มบุคคลที่มีภูมิลำเนา มีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ยังใช้และสามารถถ่ายทอดได้ ที่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป และผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. กลุ่มผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น ที่ได้อาศัยและประกอบอาชีพและเป็นผู้มีความรู้ที่ได้รับ การเลือกให้ทำหน้าที่ตัวแทนการบริหารและปกครองท้องถิ่นในพื้นที่คลองคูสน ที่สามารถกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์หรือนโยบายในการแก้ปัญหาอุทกภัยพื้นที่คลองคูสนโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญสู่การนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี

3. กลุ่มผู้ประกอบการราชการประจำระดับหัวหน้าหน่วยงาน ในหน่วยงานด้านการปกครอง หน่วยงานรับผิดชอบด้านภัยพิบัติในพื้นที่คลองคูสน ไปปฏิบัติตามแนวทางนโยบายและการประยุกต์หลักการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ร่วมกับหลักการแก้ปัญหาอุทกภัยด้วยหลักวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบด้วย หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นายอำเภอ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล

การสัมภาษณ์จะทำการวิเคราะห์ Swot Analysisร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อนำผลการศึกษาและที่เป็นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการในพื้นที่ใช้ประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และเลือกนำมาสู่การปฏิบัติด้วยการกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่น พื้นที่คลองคูสน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และร่วมทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ตามหลักการของ SWOT Analysis กับผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ทำการศึกษา เมื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ประเด็นปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยประกอบก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่คลองคูสน ประกอบด้วย

1.1 การเพิ่มจำนวนของคนในพื้นที่ และผู้อพยพย้ายถิ่นมาทำการบุกรุกป่าต้นน้ำเพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย และทำสวนยาง

1.2 คนในพื้นที่ขยายครอบครัวแล้วสร้างครอบครัว สร้างบ้านในพื้นที่ลุ่มริมคลอง ทางน้ำผ่านและทำการสร้างบ้านยกระดับตัวบ้านโดยการถมดิน

1.3 ร่องน้ำ ลำห้วย คูระบายน้ำตามธรรมชาติไม่ได้รับการดูแล ฤกษ์ดินปิดทางน้ำไหล และขาดการขุดลอกให้ใช้งานได้

1.4 ประชาชนในพื้นที่ศึกษาล้มการดำเนินชีวิตแบบวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี ภูมิคุ้มกันตนเองและเข้มแข็งในระดับครอบครัวตนเองที่นำไปสู่ความเข้มแข็งระดับชุมชนหมู่บ้าน

1.5 ประชาชนขออนุญาตก่อสร้างบ้านกับหน่วยงานมีความยุ่งยากไม่ได้รับความ สะดวกและไม่ได้รับคำแนะนำให้แนวทางแก้ไข เช่น กรณีบ้านที่จะสร้างกีดขวางทางน้ำ จึงสร้างไม่ ขออนุญาต จึงเป็นปัญหากระทบแบบลูกโซ่

1.6 ผู้สร้างบ้านอาศัย อาคารพานิช และอาคารให้เช่า (รีสอร์ท โฮมสเตย์) ละเลยและ เลี่ยง การบังคับใช้ พรบ.ควบคุมอาคารและพรบ.ขุดดิน ถมดิน

1.7 การดำเนินการแก้ไขปัญหาระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นต่อท้องถิ่น ท้องถิ่นต่อส่วน ภูมิภาคและในพื้นที่ ขาดความต่อเนื่องทั้งลักษณะโครงการ ช่วงเวลาดำเนินการ

1.8 โครงการด้านการแก้ปัญหาทุกภัยระหว่างหน่วยงานขาดการประสานเพื่อความ สอดคล้องในการแก้ปัญหา แต่เป็นแบบ ต่างคนต่างทำ

1.9 ผู้สร้างบ้านรายใหม่มักถมดินที่ระดับสูงกว่าถนนและบ้านข้างเคียงเสมอ

1.10 ในปัจจุบัน ฤดูกาลผิฝเย็นไปจากสมัยก่อนๆ ทำให้สัตว์ที่มีพฤติกรรมในการ คาดเงาให้สังเกตเป็นภูมิปัญญาลดจำนวน ย้ายถิ่นไปในป่าลึกจนถึงสูญพันธุ์ และทำให้สัตว์มี พฤติกรรมผิฝเย็นไปจากแต่ก่อน เช่นการร้องผิฝเวลา ผิฝฤดู การผสมข้ามพันธุ์ การอพยพถิ่นไม่ เป็นที่ เป็นเวลา

1.11 การติดตาม ตรวจสอบและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ต้นน้ำ ยังขาด ประสิทธิภาพ และมีกลุ่มนายทุนสนับสนุนการบุกรุกทำลายป่า

1.12 ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยไม่สนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงทางระบายน้ำ การปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่เชิงเขา ควบ เน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากพืช การใช้สารเคมีภาคเกษตร

1.13 ประชาชนไม่ตื่นนอน ช่วยเหลือตนเองเพื่อแก้ปัญหาทุกภัยเบื้องต้นและความ เดือดร้อนเล็กน้อย

1.14 ขาดการบูรณาการแผนงานและการดำเนินการของหน่วยงานระหว่างด้านการ ส่งเสริมพืชเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ การแก้ปัญหาทุกภัย

2. ปัจจัยที่เป็นแนวทางการใช้ภูมิท้องถิ่นกับปัญหาอุทกภัยพื้นที่คลองคูสน ประกอบด้วย

2.1 การสร้างที่อยู่อาศัย ทรงใต้ถุนสูง(เรินใต้ถุน)โดยชั้นล่างปล่อยเป็นใต้ถุนโล่ง ตำแหน่งก่อสร้างบ้านไม่ขวางทางน้ำไหลหลากจากควน หรือภูเขา ที่ราบริมตลิ่งที่น้ำท่วมถึงรอบ 10-20 ปี การดูแลจัดวาง ตำแหน่งสร้างบ้าน ช่องประตู ห้องต่างๆทิศทางลมพัดผ่าน การไม่สร้างบ้านบนพื้นที่ที่บ้านเคยประสบภัยพิบัติ โดยปราชญ์ภูมิปัญญา คนเฒ่าคนแก่ (ผู้ทรงวิญญู)

2.2 การปลูกพืชอาศัยเช่นยางพาราจากเมล็ด ผลไม้พันธุ์พื้นเมืองที่มีรากแก้วยึดเกาะดินได้ดี เช่น ขนุน ลางสาด จำปาตะ

2.3 การคาดเดาก่อนการเกิดฝนตกหนัก น้ำหลาก จากพฤติกรรมของสัตว์ เช่นมดขึ้นจากรัง ปลวกเร่งทำจอมปลวกสูงขึ้น ปลายินขึ้นต้นน้ำเพื่อวางไข่

2.4 การปฏิบัติในช่วงประสบอุทกภัย ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านจะช่วยกันขนย้ายสิ่งของให้บ้านในที่ลุ่มก่อน เมื่อคาดเดาว่าจะเกิดอุทกภัย ชาวบ้านจะช่วยกันระวัง ฝ้าสังเกตติดตามการเพิ่มของระดับน้ำในคลองคูสน

2.5 ภาครัฐควรมีแบบก่อสร้างให้ผู้ขออนุญาตสร้างบ้านที่เหมาะสมกับพื้นที่อุทกภัย

2.6 การจัดการระบายน้ำจากพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตรลงสู่คลองคูสน โดยจัดงบประมาณขุดลอกคูระบายน้ำกำจัดสิ่งอุดตันระบบท่อระบายน้ำ การจัดงบประมาณพัฒนาคลองคูสนเช่น การขุดลอกคูระบายน้ำหรือการบริหารจัดการอุทกภัย เพื่อการกำจัดสิ่งกีดขวางทางสร้างระบบป้องกันการกัดเซาะตลิ่งและระบบชะลอน้ำตลอดสาย

2.7 การจัดงบประมาณช่วยเหลือกรณีเกิดอุทกภัย คือ การจัดเครื่องจักรกลขุดทางระบายน้ำที่ท่วมขัง จัดถุงยังชีพแจกจ่าย จัดเครื่องมือยานพาหนะพร้อมเจ้าหน้าที่ช่วยผู้ป่วยผู้ที่อพยพเช่นเรือท้องแบน

2.8 จัดอบรมให้กลุ่มอาสาในพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เพื่อการแจ้งข่าว ฝ้าระวังและการเตือนภัย โดยประสานผ่านหน่วยงานราชการในพื้นที่ทำการศึกษา เช่น โครงการมิสเตอร์เตือนภัยของ อบจ.สตูล สถานีวัดระดับน้ำของหน่วยงานชลประทานสตูล

2.9 การให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการรับรู้ การรับมือ การเป็นอยู่ร่วมกับอุทกภัย และการให้ความรู้รวมถึงการขอความร่วมมือ ความเสียสละ เพื่อการดำเนินการโครงการตามแนวทางโครงการแก้ปัญหามลพิษ

สรุปและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลจากกรณีที่ได้ทำการศึกษาคำกรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปัญหาอุทกภัยพื้นที่คลองคูสน จากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่มได้แนวทาง 2 ลักษณะปัจจัย คือ ด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่รับรู้ ที่ก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัย และด้านการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับปัญหาอุทกภัย เพื่อให้เกิดการนำสู่การปฏิบัติที่ง่าย มีเหตุผลให้ประชาชนที่ประสบอุทกภัยสามารถนำไปใช้ได้ และผลจากการทำการศึกษาที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปัญหาอุทกภัยในพื้นที่นั้น หากจะนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตล้วนๆ มาใช้อาจไม่ได้ผล เพราะในปัจจุบันเหตุทางธรรมชาติที่ ของป่าไม้ถูกทำลายทำให้ฤดูกาลผิดเพี้ยนไปจากสมัยก่อนๆ แล้วส่งผลให้สัตว์ที่มีพฤติกรรมในการคาดเดาและสังเกต เป็นสมมุติฐานตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ลดจำนวน จนถึงสูญพันธุ์ และทำให้สัตว์มีพฤติกรรมผิดเพี้ยนไป เช่นการร้องผิดเวลา ผิดฤดู การผสมข้ามพันธุ์ การอพยพถิ่นไม่เป็นที่ เป็นเวลา แต่ยังมีพฤติกรรมตามธรรมชาติที่ใช้สังเกต ตามองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ได้ ในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีการพยากรณ์อากาศ ระบบดาวเทียม ที่คนในพื้นที่คลองคูสนได้เชื่อถือจนล้มภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

ข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์ได้เกิดข้อสรุปได้ข้อเสนอแนะ 3 แนวทางที่จะนำไปปฏิบัติดังนี้

1.แนวทางของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการในพื้นที่คลองคูสนโดยการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่น (อบต. ทต. ทม.และอบจ.) และควรจัดเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เพื่อการถ่ายทอดสู่การนำไปใช้ดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยและเพื่อการค้นคว้าข้อมูลองค์ความรู้ให้เป็นสารระบบ ที่สามารถนำมาสู่การวิจัย พัฒนาประยุกต์ได้

2.แนวทางของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรเลือกหรือประยุกต์ใช้แนวทางองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับโครงการแก้ปัญหาอุทกภัยที่ถูกกำหนดจากนโยบายรัฐบาลกลาง

3.แนวทางของภาคประชาชนในพื้นที่ ควรตระหนักและใส่ใจถึงสาเหตุที่ทำให้อุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีความรุนแรงขึ้น จากการดำเนินวิถีชีวิตขาดหลักการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่มี การอนุรักษ์

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

(2542). “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2542”

มูลนิธิชัยพัฒนา (2535). การดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางพระราชดำริ ตามทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เสรี สุภราทิตย์. (2554). “การบริหารจัดการอุทกภัยในอนาคต” ศูนย์วิจัยภัยฯ มหาวิทยาลัยรังสิต
ประสิทธิ์ ประคองศรี. (2554). ประชุม “มหัศจรรย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ
ธรรมชาติของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. (2555). บทสรุปการจัดกิจกรรม โครงการ เสวนาใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นรับมือภัยพิบัติจังหวัดสตูลเมื่อ วันที่ 29 สิงหาคม 2555

ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคล

กาญจนา ลักษณะาศิโรรักษ์. (3 มกราคม 2557) หัวหน้าสำนักปลัดตำบลคลองขุด.สัมภาษณ์.

ดำรง ดีสกุล. (1 กันยายน 2556) นายอำเภอควนกาหลง.สัมภาษณ์.

ดาอะ นานาเลน. (13 สิงหาคม 2556) นายกอบต.ควนสะอาด.สัมภาษณ์.

ธรรมศักดิ์ แดงน้อย. (2 พฤศจิกายน 2556) สจ.อำเภอเมือง จังหวัดสตูล.สัมภาษณ์.

ไพรัตน์ ดวงจินดา. (16 สิงหาคม 2556) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย สตูล.
สัมภาษณ์.

พงษ์ศักดิ์ บุญคง. (3 กุมภาพันธ์ 2557) หัวหน้าส่วนโยธา อบต.เกตรี.สัมภาษณ์.

วาหาบ หลี่เส้น. (14 ตุลาคม 2556) ผู้ใหญ่บ้าน ม.6 ตำบลควนโดน.สัมภาษณ์.

วีระ ทวีบุษ. (5 ธันวาคม 2556) ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สัมภาษณ์.

มาสอด มะสกา. (6 พฤษภาคม 2556) นายกเทศมนตรีตำบลควนโดน.สัมภาษณ์.

ยะโกบ โต๊ะประดู่. (20 ธันวาคม 2556) นายก อบต.ควนโดน.สัมภาษณ์.

ยาโกบ ปะดูกา. (4 กรกฎาคม 2556) ประธานเครือข่ายอาสาสมัครอนุรักษ์ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.สัมภาษณ์.

ยุทธ หมดทิ้ง. (13 มิถุนายน 2556) ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สัมภาษณ์.

สะอาด มรรคาเขต. (1 เมษายน 2556) ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สัมภาษณ์.

สะหรี พันหวัง. (5 กันยายน 2556) สจ.อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล.สัมภาษณ์.

สัมฤทธิ์ เลียงประสิทธิ์. (7 กันยายน 2556) นายก อบจ.สตูล.สัมภาษณ์

สมาน ตาหมาด. (6 มิถุนายน 2556)นายก อบต.ย่านซื่อ.สัมภาษณ์.

- สมาน หัสมา. (3 เมษายน 2556) ผู้ใหญ่บ้าน ม.8 ตำบลทุ่งนุ้ย. สัมภาษณ์.
- สำเร็จ วงษ์มณีวร. (8 เมษายน 2556) หัวหน้าสำนักงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย สตูล.
สัมภาษณ์.
- สุรียา ทองศรี. (11 พฤศจิกายน 2556) พนักงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย อบจ. สตูล.
สัมภาษณ์.
- เสาวลี ชูเกิด. (7 กันยายน 2556) ผู้อำนวยการกองแผนงานและงบประมาณ อบจ. สตูล.
สัมภาษณ์.
- อะหมาด หลงจี. (22 ธันวาคม 2556) สจ.อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. สัมภาษณ์.
- อุสมาน อูมาจี. (8 ธันวาคม 2556) นายก อบต. เกตรี. สัมภาษณ์.
- อรุณ บาห์ลิ่ง. (21 กรกฎาคม 2556) ประชาสัมพันธ์มีปัญญาท้องถิ่น. สัมภาษณ์.
- อรุณ ไต่ละวณิชย์. (4 กุมภาพันธ์ 2557) สจ.อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. สัมภาษณ์.
- อับลมายิต แซะอามา. (14 ตุลาคม 2556) ผู้ใหญ่บ้าน ม.5 ต.ควนโดน. สัมภาษณ์.